

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **Arcibiskupské vinné sklepy Kroměříž, spol. s r. o.**, zastoupeného advokátem JUDr. Václavem Vlkem, se sídlem Sokolovská 22, Praha 8, proti žalované: **Česká biskupská konference**, se sídlem Thákurova 3, Praha 6, zastoupené advokátem Mgr. Martinem Keřtem, se sídlem Dašická 1649, Pardubice, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 5. 2007, sp. zn. 5 Ca 350/2006,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II.** Stěžovatel **je p o v i n e n** zaplatit žalované náklady řízení o kasační stížnosti v částce 2856 Kč k rukám jejího zástupce Mgr. Martina Keřta, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému usnesení Městského soudu v Praze, kterým byla odmítnuta jeho žaloba proti dopisu České biskupské konference (dále jen „žalovaná“) ze dne 27. 10. 2006, č. j. 577/2006, kterým stěžovateli nebyl udělen souhlas k používání označení mešní víno při uvedení vína do oběhu ve smyslu § 16 odst. 6 zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje zákonné důvody obsažené v § 103 odst. 1 písm. a), d) a e) zák. č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“),

čímž namítá nesprávné posouzení právní otázky městským soudem, nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí a nezákonnost usnesení o odmítnutí své žaloby.

Stěžovatel nesouhlasí s názorem městského soudu, že posouzení, zda konkrétní víno splňuje požadavky, aby mohlo být prohlášeno za víno mešní, spadá plně do vnitřní autonomie církve. Toto tvrzení je dle stěžovatele třeba měřit pohledem toho, že je ČR sekulárním státem, zvláště když se jedná o obchodní spor, kde je římskokatolické církvi jako jednomu z účastníků obchodní soutěže poskytována značná výhoda, když může omezit ostatním soutěžitelům přístup na trh regulací označování vína. Svoboda náboženského vyznání a autonomie církvi a náboženských společností má podle stěžovatele dopad toliko na správu jejich vnitřních poměrů, které žádným významným způsobem nezasahují navenek, jako je například vymezení přístupu kněží římskokatolické církve do jejich funkcí. V nyní posuzovaném případě jde však o omezení volného obchodu osobám, které s církví nemají nic společného, navíc ve výsostně ateistické zemi, kde je mešní víno, které je předmětem neomezeného obchodu a neslouží tak pouze potřebám uspokojování náboženského ritu při katolické mši, nakupováno spíše z důvodu své spotřebitelské zajímavosti. Nejde tu proto o autonomii církve, nýbrž o její postavení hospodářského soutěžitele, jak prokazují např. komerční sdělení zařazená v Bulletinu Velehrad 2007 a další důkazy, které přes jeho návrh nebyly městským soudem provedeny. Stěžovatel také navrhuje, aby byla v tomto kasačním řízení uložena Arcibiskupskému zámeckému vínu Kroměříž s. r. o. jako třetí osobě povinnost předložit objem prodeje mešního vína za poslední čtyři kalendářní roky, včetně hrubého obratu a uvedení deseti největších odběratelů. Tato společnost, která je stěžovatelovým konkurentem, totiž prodává mešní víno do různých sítí supermarketů, takže lze těžko tvrdit, že je „svaté“ mešní víno opravdu předmětem vnitřní autonomie náboženské společnosti, jejímž smyslem ani podle odborné literatury není přenést monopolizaci na určitou tržní komoditu.

Stěžovatel vyčítá zákonodárci, že díky znění § 16 odst. 6 zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, patrně nevědomky vtělil do zákona značnou hospodářskou pravomoc římskokatolické církve. Stěžovatel připomíná, že každé omezení či podmínka svobody podnikání musí být podle článku 26 odst. 2 Listiny jednak souladné se zásadou rovnosti a jednak zakotveno v zákoně, jenž musí také určit osobu, která je pověřena stanovením těchto podmínek. Rozhodování této osoby pak musí podléhat obecným požadavkům na přezkoumání subjektivních práv a povinností soudem v souladu s článkem 36 a následujícími Listiny základních práv a svobod a článkem 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Těmto ústavním omezením neodpovídá, pokud zákonodárce svěřil katolické církvi pravomoc k udílení souhlasu k označování mešního vína bez možnosti jakékoli kontroly při volnosti šíření tohoto vína mezi spotřebitele stojící mimo církve. Přitom jiné státní orgány, konkrétně Státní zemědělská a potravinářská inspekce, vykládají tento zákon restriktivně a zakazují prodávat mešní víno osobám, jež povolení od příslušné církve nemají, a to i v supermarketech, přestože ani ony žádné povolení k prodeji takového vína nemají. Podle výkladu České zemědělské a potravinářské inspekce by nebylo dle stěžovatele možno ani prodávat dovezené mešní víno z jiných zemí Evropských společenství, byť by odpovídalo požadavkům katolického ritu. Přitom označení mešního vína nedokáže dle stěžovatele odlišit katolický ritus ve všech jeho druzích, „tedy římskokatolickém, řeckokatolickém, protestantském apod.“

Pro srovnání stěžovatel uvádí, že církev má jistě ve své pravomoci určovat, kdo je prohlášen za svatého, nemůže však stanovit monopol na to, kdo bude obrazy svatých

prodávat a podobně. Totéž platí i o křížích, nádobách či hostiích používaných při katolických rituálech. I tyto předměty může vyrobit kdokoli, kdo dodrží všeobecně známý postup výroby, rozhodující je, aby měl tento produkt vnější atributy katolického symbolu. Obdobně mešní víno se stává mešním vínem a symbolem Kristovy krve při splnění dvou základních náležitostí: čistě přírodní výroby bez přidávání cukru nebo chemických barviv či příchutí, tedy podmínky splnitelné jakýmkoli průměrným vinařem, a přítomnosti katolického kněze po určitou část výroby. Dále stěžovatel používá srovnání s výkonem advokacie, která také musí být nezávislá na státní moci, a přesto rozhodování o tom, kdo bude advokátem, podléhá soudnímu přezkumu.

Stěžovatel tak trvá na tom, že rozhodnutí žalobkyně bylo ve skutečnosti rozhodnutím o veřejném subjektivním právu, a to rozhodnutím trpícím základními procesními vadami, a proto mělo být městským soudem přezkoumáno.

Podpůrným argumentem pro soudní přezkoumatelnost rozhodnutí žalované je mu dále právo Evropských společenství, s nímž shledává rozporným, pokud se i přes splnění daných kritérií a náležitostí pro určitý typ vína nemůže domoci jeho uvedení na trh proti jiným soutěžitelům.

Dále stěžovatel kritizuje samotné usnesení městského soudu, jemuž vyčítá nepřezkoumatelnost. Ta má spočívat v tom, že celé rozhodnutí má pět stránek, ovšem samotné odůvodnění z něj tvoří jen třináct řádků a je natolik kusé, že chybí hlubší pozadí a úvaha vedoucí městský soud k závěru, že prodej mešního vína je dán vnitřní autonomií církve. To kontrastuje s konstantní správní a ústavní judikaturou, podle níž má být každé rozhodnutí soudu přesvědčivé a jasné; v posuzovaném případě je ovšem rozhodnutí soudu s ohledem na složitost a mimořádnost věci pro nedostatek důvodů nepřezkoumatelné.

Stěžovatel brojí i proti výroku o nákladech řízení, jenž považuje za nespravedlivý a rozporný s § 60 odst. 3 s. ř. s., neboť nebyly dány důvody pro aplikaci § 60 odst. 8 s. ř. s. Stěžovatel připomíná, že žalovaná nemá právní subjektivitu, neboť je jakýmsi „toliko správním orgánem“, a nikoli Církví římskokatolickou jako osobou. Zároveň však má tato odnož katolické církve finanční i personální prostředky k tomu, aby běžně spravovala svoji agendu.

Ze všech těchto důvodů stěžovatel navrhuje, aby bylo napadené usnesení Městského soudu v Praze zrušeno a věc mu vrácena k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření odkazuje na článek 16 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který zajišťuje církvím autonomii ve vnitřních záležitostech, mezi něž žalovaná vřazuje i liturgii Církve římskokatolické. Přitom primárním a hlavním účelem mešního vína je právě jeho výlučné a nezbytné využití při liturgii Církve římskokatolické, která jako jediná používá označení mešní víno, tedy termín, který má svůj původ právě a pouze v její liturgii. Nemůže tak obstát tvrzení, že je mešní víno předmětem obchodu a Církev římskokatolická se stává hospodářským soutěžitelem. Na toto víno ostatně nejde ani použít ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, které pomocí věcného hlediska vymezuje tzv. relevantní trh. Dané věcné hledisko však nelze u mešního vína použít, neboť není vínem specifické značky, druhu nebo původu, který by zakládal relevantní trh, nýbrž vínem, u něž Církev římskokatolická souhlasila se splněním požadavků pro účely její liturgie. Ke splnění těchto požadavků se musí jednat o přírodní čisté víno získané z plodů vinné révy a nesmíšené s cizími látkami a zároveň musí být toto víno vyráběno výrobcem,

o němž nemá Církev římskokatolická pochybnosti, že bude tento výrobní postup skutečně, bezpodmínečně a soustavně dodržovat. Přitom zákon č. 321/2004 Sb. na těchto podmínkách nic nezměnil, pouze svým § 16 odst. 6 posílil právní jistotu a výkon ústavně zaručeného práva Církve římskokatolické spravovat nezávisle své záležitosti, přitom z důvodové zprávy k tomuto ustanovení plyne, že je souladné s předpisy Evropského společenství a že bylo zpřesněno na základě tuzemských i zahraničních zkušeností.

Žalovaná dále vytýká stěžovateli, že si chce podáním kasační stížnosti, používající navíc posměšný výraz „svaté“ mešní víno, jednostranně vynutit souhlas, čímž by byla založena nepřipustná nadřazenost stěžovatele a zásah do vnitřní autonomie žalované. Právě v rámci této autonomie byl učiněn akt neudělení souhlasu a zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, v žádném ze svých ustanovení neumožňuje, aby soudy přezkoumávaly akty učiněné v rámci této autonomie. Nic takového nepožaduje ani článek 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, když na ni navázaná judikatura Evropského soudu pro lidská práva nezahrnula do soudního přezkumu ani služební poměr státního zaměstnance, takže tím spíše nelze soudnímu přezkumu podrobit rozhodování interního orgánu církve.

Dále žalovaná připomíná, že pokud stěžovatel poukazuje na fakt, že se jedná o spor obchodní, znamená to, že nerespektuje účel a meze správního soudnictví ani pravomoci státních orgánů ve vztahu k vnitřní autonomii církví. Ve skutečnosti podle žalované nemůže být na udělení souhlasu dle § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství právní nárok a toto autonomní rozhodnutí církve nemůže být podrobeno soudnímu přezkumu.

Závěrem žalovaná také vyvrací tvrzení, že není právnickou osobou a tedy nemohla mít právo na náhradu nákladů řízení, a připomíná naopak, že je právnickou osobou evidovanou Ministerstvem kultury podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, a povinnost uložená stěžovateli, aby jí zaplatil náklady řízení ve výši 4 800 Kč, tak byla zcela namístě.

Ze všech těchto důvodů žalovaná navrhuje posuzovanou kasační stížnost zamítnout.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného soudního spisu především zjistil, že dne 27. 10. 2006 odpověděl Mons. ThDr. L. H. coby generální sekretář žalované právnímu zástupci stěžovatele dopisem, č. j. 577/2006, že žalovaná nevyhovuje stěžovateli žádosti o udělení souhlasu s používáním označení mešní víno při uvedení vína do oběhu ve smyslu § 16 odst. 6 zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství.

Proti tomuto dopisu podal stěžovatel žalobu k Městskému soudu v Praze. V ní tvrdil, že bylo porušeno jeho právo účastnit se hospodářské soutěže a žalovaná si svým rozhodnutím opatřila nekalosoutěžní výhodu. Tu spatřoval stěžovatel v tom, že Arcibiskupství Olomoucké bylo do roku 2004 společníkem stěžovatele, poté bylo usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 1. 2004, sp. zn. 29 Cm 231/2001, jež bylo následně potvrzeno i Vrchním soudem v Olomouci, ze společnosti stěžovatele vyloučeno. Olomoucký arcibiskup Mons. J. G. je rovněž společníkem společnosti Arcibiskupské zámecké víno Kroměříž s. r. o., již povolení vydáno naopak bylo, a to dne 19. 4. 2005, a rovněž je předsedou žalované, takže jeho zájem na vydání napadeného rozhodnutí, kterým je stěžovatel vyloučen z hospodářské soutěže, je evidentní, neboť i Arcibiskupství Olomoucké má obchodní profit z prodeje mešního vína. Stěžovateli bylo tímto rozhodnutím fakticky znemožněno podnikat při výrobě a uvádění mešního vína na trh, neboť toto rozhodnutí závisí na pravomoci žalované, která ji využívá ke

svým soukromým zájmům a opatřuje si tak nekalosoutěžní výhodu při chování na trhu, aniž by byl umožněn přezkum jejího souhlasu. Takovým výkladem § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství je zakládána nerovnost mezi soukromoprávními subjekty, kdy jeden rozhoduje o právech druhého. Stěžovatel oproti tomu postavil výklad, podle něž se jedná o povolení vydávané na základě pravomoci svěřované zákonem do rukou soukromoprávního subjektu, jež musí být souladné s principy demokratického právního státu. Napadené rozhodnutí žalované ovšem neobsahuje žádné odůvodnění, a proto by mělo být zrušeno. Navíc stěžovatel shledal, že by mohl být dán i důvod pro zrušení ustanovení § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství Ústavním soudem, a navrhl, aby městský soud tento návrh podal.

V doplnění své žaloby pak stěžovatel uvedl, v reakci na vyjádření žalované, jež se obdobně jako výše rekapitulované vyjádření ke kasační stížnosti opíralo především o argument zaručené autonomie církve ve vnitřních záležitostech, že napadené rozhodnutí žalované nespadá do této autonomie, neboť primárním a hlavním účelem mešního vína již není jeho využití při liturgiích, nýbrž zejména dosažení zisku obchodní společnosti Arcibiskupské zámecké víno Kroměříž s. r. o. Rozhodnutí žalované je tak třeba vnímat jako správní rozhodnutí o tom, zda se uděluje příslušná licence k označování a prodeji vína jako vína mešního či nikoli. K tomuto doplnění žaloby stěžovatel také připojil stanovisko Státní zemědělské a potravinářské inspekce k uvádění mešních vín do oběhu a svou korespondenci s Úřadem na ochranu hospodářské soutěže týkající se prošetřování podnětu, zda společnost Arcibiskupské zámecké sklepy Kroměříž s. r. o. (*pozn. soudu*: jméno této obchodní společnosti se v průběhu času měnilo) nezneužívá svého dominantního postavení na trhu.

Tuto žalobu městský soud odmítl usnesením napadeným nyní posuzovanou kasační stížností. Městský soud vyšel z otázky, zda se mohlo jednat o rozhodnutí o veřejném subjektivním právu ve smyslu § 2 s. ř. s., a shledal, že posouzení, zda konkrétní víno splňuje požadavky konkrétní církve, a může být v souladu s § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství označeno za mešní či košer víno, spadá plně do oblasti vnitřní autonomie církve. Na tom nemění nic ani fakt, že je mešní víno předmětem obchodu, neboť i při posouzení pohledem článku 26 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, tedy s přihlédnutím ke stěžovatelem namítané, ovšem nijak nekonkretizované protiústavnosti a k tvrzení, že žalovaná provádí faktickou regulaci volné soutěže na hospodářském trhu, je třeba mít na paměti, že i svoboda podnikání může být omezena podmínkami a omezeními stanovenými zákonem. Na základě této úvahy městský soud shledal, že sdělení žalované ze dne 27. 10. 2006 nebylo rozhodnutím správního orgánu o veřejném subjektivním právu stěžovatele, a proto neměl pravomoc toto rozhodnutí žalované přezkoumat ve správním soudnictví a žalobu odmítl podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Zároveň vyšel z § 60 odst. 8 s. ř. s. a uložil stěžovateli, aby žalované zaplatil na nákladech právního zastoupení 4800 Kč.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Městského soudu v Praze v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že usnesení městského soudu o odmítnutí své žaloby napadá podle § 103 odst. 1 písm. a), d) a e) s. ř. s. K tomu Nejvyšší správní soud připomíná, že usnesení o odmítnutí žaloby lze z povahy věci napadnout jedině podle písmene e) tohoto ustanovení, jak konstatoval již dříve ve svém rozsudku ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 3 Azs 33/2004 (publ. pod č. 625/2005 Sb. NSS): „*Je-li kasační stížností napadeno usnesení o odmítnutí žaloby, přicházejí pro stěžovatele v úvahu z povahy věci pouze kasační*

důvody dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu. Pod tento důvod spadá také případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí návrhu, a dále vada řízení spočívající v tvrzené zmatečnosti řízení před soudem.“ I tuto kasační stížnost tak bude zdejší soud hodnotit výhradně optikou ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

Při tomto posuzování je třeba se zaměřit na neshodu mezi stěžovatelem a žalovanou, kterou lze vymezit otázkou, zda má poskytování souhlasu podle § 16 odst. 6 zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, podléhat soudnímu přezkumu či nikoliv. Toto ustanovení týkající se označování produktů zní:

„(6) Na etiketě vína lze uvést, že splňuje požadavky pro účely církví a náboženských společností, například, že jde o mešní víno, košer víno apod., pokud byl vydán písemný souhlas příslušné církve nebo náboženské společnosti s uváděním takto označeného vína do oběhu; bez předchozího písemného souhlasu příslušné církve nebo náboženské společnosti je zakázáno uvést takto označené víno do oběhu.“

Spornou otázkou zde je, zda udělování tohoto písemného souhlasu s uváděním vína do oběhu pod označením „mešní víno“ je rozhodováním o „veřejných subjektivních právech fyzických a právnických osob“, jimž je ve správním soudnictví poskytována ochrana v souladu s § 2 s. ř. s., jinak řečeno, zda je udělení či neudělení tohoto souhlasu „rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy“, jak definuje rozhodnutí přezkoumávaná ve správním soudnictví § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Z tohoto definičního ustanovení je zřejmé, že osobou příslušnou rozhodnout o udělení souhlasu zde byla Církev římskokatolická zastupovaná Českou biskupskou konferencí coby svým statutárním orgánem, který je zároveň evidován v Rejstříku evidovaných právnických osob vedených Ministerstvem kultury, jak bylo prokázáno již v řízení před městským soudem (viz výpis z tohoto rejstříku uložený na č. 1. 36 soudního spisu) – již tímto zjištěním je pak vyvrácena stěžovatelova okrajová kasační námitka proti tomu, že žalované nemohla být přiznána náhrada nákladů řízení. Tento subjekt není orgánem moci výkonné ani orgánem územního samosprávného celku. Je nicméně právnickou osobou, již ustanovením § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství byla svěřena určitá rozhodovací pravomoc. Zbývá tedy posoudit, zda tato pravomoc udělování souhlasu je či není rozhodováním „o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy“. Tuto otázku ostatně považovala za spornou již prvorepubliková správní doktrína, jak naznačuje heslo Zájmová samospráva ve IV. svazku Slovníku veřejného práva československého, když za samostatný typ zájmové samosprávy označuje právě samosprávu církevní a dodává, že „*spor by mohl býti jen o to, lze-li záležitosti kultové považovati za úkoly veřejné správy. Jinak všechny znaky samosprávných svazků byly by u náboženských společností státem uznaných (recipovaných) dány.*“ (Hoffmann, J.: *Zájmová samospráva* in: *Slovník veřejného práva československého IV.*, Eurolex Bohemia, Praha 2000, str. 166)

Při výkladu toho, jaká norma je obsažena ve spojení § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství s citovanou částí § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s., je třeba vyjít z kombinace výkladu jazykového, potažmo teleologického, a výkladu systematického.

Jazykový výklad naznačuje, že zde je skutečně rozhodováno o právech a povinnostech fyzických a právnických osob coby producentů, respektive distributorů vína, jimž je kombinací citovaného zákonného ustanovení a rozhodnutí příslušné církve – zde tedy Církve římskokatolické – skutečně přiznáno právo používat označení mešní víno, či naopak uložena povinnost se užívání tohoto označení zdržet.

I Nejvyšší správní soud se ovšem domnívá, že toto rozhodování není rozhodováním v oblasti veřejné správy, tedy rozhodováním o veřejných subjektivních právech těchto fyzických a právnických osob, nýbrž že se jedná, jak správně uváděla ve svém vyjádření ke kasační stížnosti žalovaná, o rozhodování pouze v hranicích vnitřní autonomie církví, jak je tato autonomie vymezena v článku 16 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“): *„Církve a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.“* Jak vidno, ústavodárce zahrnul do tohoto ustanovení vymezení jednu ze součástí svobody vyznání, jež je podle systematiky Listiny jedním ze základních lidských práv a svobod, také demonstrativní výčet úkonů, jež do této autonomní sféry státem respektovaných církví a náboženských společností, spadají. Právě demonstrativní povaha tohoto výčtu pak vyvolává otázku, které další úkony nad rámec ustanovování duchovních a zřizování řeholních a jiných církevních institucí do této autonomní sféry, chráněné Listinou před zásahy státu, patří, a zda jedním z těchto úkonů může být i udělení souhlasu s uváděním konkrétního vína do oběhu pod označením „mešní víno“.

V řešení této otázky musí zdejší soud – aniž by si jakkoli přisvojoval pravomoc vykládat kanonické právo, jež je normativním systémem na vnitrostátním právu v České republice zásadně nezávislým podobně jako normativní systémy nekodifikované, tedy typicky morálka či mravnost (k zohlednění těchto neprávních normativních systémů ve vnitrostátním právu veřejném viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2007, sp. zn. 2 As 78/2006, publ. pod č. 1335/2007 Sb. NSS) – vyjít ze samotné povahy mešního vína, neboť právě o to, jaká je tato povaha a jaký je primární účel výroby a distribuce mešního vína, panuje mezi stěžovatelem a žalovanou spor.

Zatímco stěžovatel poukazuje na to, že mešní víno „je toliko předmětem zisku této společnosti při běžném konkurenčním boji“, žalovaná je vytrvale označuje za „fenomén spadající výlučně do sféry její vnitřní autonomie.“ Nejvyšší správní soud se po zvážení všech faktů a argumentů předložených oběma stranami přiklonil k názoru zastávanému žalovanou. Mešní víno je ze své definice vínem, které je způsobilé k použití při katolické mši. Souhlas církve vydávaný podle předmětného § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství je pak souhlasem s tím, že určité víno je způsobilé být při mši používáno. Jinak řečeno vydání souhlasu církve s označením vína za mešní má primárně funkci vyslání informace, že dané víno smí být při bohoslužbě používáno a že tedy splnilo všechny podmínky, které daná církev pro použití vína jako vína mešního stanoví, a dále že se církev rozhodla udělit souhlas právě onomu konkrétnímu vinaři, který toto označení používá. Tuto informaci o splnění všech podmínek vysílá formou souhlasu ten orgán, jenž je k tomu podle vnitřních organizačních předpisů dané církve povolán, zde tedy žalovaná, a to především všem svým duchovním, kteří mají oprávnění mešní víno při liturgickém obřadu používat.

Je přitom plně na úvaze dané církve, o jaké podmínky se bude jednat a jak bude jejich splnění posuzováno. V případě Církve římskokatolické jsou tyto podmínky stanoveny v kán. 924 § 3 Kodexu kanonického práva, podle něž se musí jednat o víno přírodní z vinné révy a nezkažené, přičemž tyto podmínky jsou odvozeny již ze slov Lukášova evangelia

(Lk 22, 17 - 18): „*A vzav kalich, a díky činiv, řekl: Vezměte jej a dělte mezi sebou. Nebo pravím vám, žeť nebudu pít z plodu vinného kořene, ažť království Boží přijde*“ (obdobně viz Mk 14, 25). Stejně tak je plně věcí církve, zda bude souhlas udělen všem vinařům, kteří tyto podmínky splní, nebo pouze některým, a na základě jakých kritérií budou tito „někteří“ vybráni, neboť výběr toho, jaké konkrétní víno bude k bohoslužebným obřadům používáno, je přirozeně vnitřní věcí církve. Proto je výhradně vnitřní věcí církve i to, komu bude udělen souhlas ve smyslu § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství, neboť právě označení produktu za mešní víno je základní, byť nikoliv nutně jedinou, cestou, podle níž může konkrétní duchovní rozeznat, zda dané víno pro bohoslužbu používat smí či nikoliv.

Připuštění soudního přezkumu udělování souhlasu podle § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství by tak nebylo ničím jiným, než připuštěním soudního přezkumu rozhodnutí církve o tom, které víno ke své bohoslužbě chce používat, a které nikoli. Už sama možnost takového přezkumu by pak jednoznačně byla ingerencí státu do vnitřní autonomie církve. Soudní přezkum jakéhokoliv typu rozhodnutí totiž implikuje možnost zrušení tohoto rozhodnutí, což by zde znamenalo připuštění možnosti, že soudy jako orgány státní moci by byly nadány pravomocí zrušit rozhodnutí církve o tom, že některé víno používat nehodlá a nechce. Jinak řečeno stát by zde fakticky dostal nástroj přikázat církvím, že víno, které splnilo určité podmínky, za mešní označeno být musí, čímž by buď vnutil církvím, jaké víno mají při bohoslužbě používat, nebo by je nutil používat alternativních cest k rozhodování a vnitřního informování o tom, které víno používat chtějí.

Krom toho by v okamžiku, kdy by byl připuštěn soudní přezkum těchto rozhodnutí, bylo zároveň na církve implicitně uvaleno břemeno, aby při udělování tohoto souhlasu postupovaly tak, aby jejich rozhodování při tomto soudním přezkumu obstálo: tedy aby bylo přinejmenším – za situace, kdy zákon sám žádné konkrétní podmínky nestanoví – řádně odůvodněné a aby splňovalo základní náležitosti rozhodování v demokratickém a právním státě, tedy aby respektovalo všechny meze, jež váží orgány, jejichž rozhodování soudnímu přezkumu podléhá, a jež vyplývají „*v první řadě z ústavních principů zákazu libovůle, principu rovnosti, zákazu diskriminace, příkazu zachovávat lidskou důstojnost, principu proporcionality atd.*“ (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 3. 2005, sp. zn. 6 A 25/2002, publ. pod č. 906/2006 Sb. NSS). Tato logika vede k absurdním závěrům: například by podle ní církve nemohly odmítnout udělit souhlas vinaři, který by nebyl členem dané církve, neboť takové rozhodnutí by zjevně bylo nepřipustnou diskriminací z důvodu náboženské příslušnosti. Ze samotné definice autonomie církví však plyne právě to, že státu nepřísluší, aby nutil církve taková kritéria – jako je právě zákaz diskriminace a libovůle – aplikovat. Přitom pokud by rozhodování církví těmito kritérii posuzováno nebylo, vyprázdnil by se sám pojem soudního přezkumu; pokud by jim naopak podrobováno bylo, vedlo by to jednak k nepřipustné ingerenci státu do vnitřních věcí církví a jednak by se naopak vyprázdnil pojem mešního vína, jako vína, k jehož používání při svých obřadech dala církev dobrovolně a svobodně souhlas.

Právě k takovému vyprázdnění samotného pojmu mešní víno by vedlo vyhovění tvrzení stěžovatele, že toto označení má již nyní převážně povahu výhody v obchodní soutěži. Tato úvaha vychází z převrácení celého výše popsaného postupu, podle něž pokud jsou splněny kvalitativní podmínky vína, stejně jako další podmínky, které si církev stanoví, může se rozhodnout, že dá souhlas s označením tohoto vína za mešní, a vydá tak, jak bylo výše řečeno, obecný signál, že toto víno smí být používáno při mších. Stěžovatelova logika vychází z tvrzení, že spotřebitelé vědí, že označení „mešní“, jako osvědčení toho, že dané víno splňuje dané podmínky a vůbec je dostatečně „dobré“ pro církev, dává vínu určitou výhodu

v konkurenčním boji. Z toho ovšem zjevně nelze odvozovat jakékoli subjektivní právo, neřkuli nárok, aby se tohoto označení domohl každý, kdo tyto podmínky splňuje. Daná situace je totiž podobná jakékoliv jiné, v níž by ve vztahu k jednomu produktu existoval jeden významný soukromý odběratel, který by měl jistou autoritu i mezi ostatními odběrateli, a informace o tom, že i on daný produkt odebírá, by byla určitým osvědčením kvality tohoto produktu. Stěžovatel tak fakticky volá po tom, aby církev, která je tímto zásadním a uznávaným odběratelem, měla povinnost odůvodnit, proč některé víno odebírá a jiné nikoli, a aby u všech vín, která splní dané podmínky, veřejně deklarovala, že je hodlá odebírat, a to pod hrozbou soudního přezkumu svého odmítnutí. Stěžovatelova úvaha je tak sice originální a přesvědčivě zformulovaná, staví však skutečnost a smysl právní úpravy na hlavu, neboť dává přednost tomu, jak podle stěžovatele vnímají toto víno spotřebitelé, před tím, co je příčinou a skutečným smyslem tohoto vnímání.

Na této úvaze přitom nemůže nic změnit ani konfrontace se systematickým výkladem, tedy posouzení, zda je výše provedený výklad ústavně konformní. Tento výklad totiž vycházel pouze z výkladu textu obvyklých zákonů a jejich smyslu, je však ještě třeba posoudit, zda je souladný i s právem nadzákonným, konkrétně s článkem 36 odst. 2 Listiny, jak byl ve vztahu k vyloučení soudního přezkumu rozhodování institucí, které nejsou státními orgány, vyložen například v nálezu Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2000, sp. zn. I. ÚS 86/99 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 19, č. 128). Zde se jednalo o Českou lékařskou komoru jako orgán profesní samosprávy vydávající povolení k provozování lékařské praxe v oboru gynekologie a porodnictví. Tento odstavec představuje ústavní kautelu pro omezení soudního přezkumu rozhodování formou zákona, když říká: „*Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.*“ I pohledem tohoto ústavního omezení, jež zabraňuje tomu, aby byl zákonem vyloučen soudní přezkum rozhodnutí týkajících základních práv a svobod (viz například aplikaci tohoto článku ve vztahu k přezkoumatelnosti rozhodnutí o námitkách proti exekučnímu příkazu podle § 73 odst. 8 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, v rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 2 Afs 81/2004, publ. pod č. 791/2006 Sb. NSS), však výše provedený výklad zjevně ob stojí, a to jednak proto, že Církev římskokatolickou nelze označit v tomto případě rozhodování za orgán veřejné správy, ale zejména proto, že zde není dotčeno žádné základní právo či svoboda podle Listiny. V tomto směru je dokonce potřeba mírně upravit tvrzení městského soudu, který v ustanovení § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství spatřoval „omezení“, byť přípustné a zákonem zakotvené, práva na svobodu podnikání podle článku 26 Listiny. Zdejší soud však konstatuje, že daným zákonem ustanovením není toto právo omezeno a že neudělením souhlasu podle § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství nemůže být právo zakotvené v článku 26 Listiny vůbec dotčeno. Ani ze svobody podnikání totiž nelze odvodit svobodu používat v tomto podnikání všechny prostředky, které vedou k úspěchu v podnikání a v konkurenčním boji a jejichž udělením disponuje jiná autonomní osoba – zde je tímto prostředkem používání označení „mešní víno“, jímž tu disponuje Církev římskokatolická – stejně jako z práva na svobodnou soutěž politických sil dle článku 22 Listiny nelze dovodit právo používat všech prostředků k vítězství v této soutěži, jimiž disponují jiné autonomní subjekty.

Lze si jistě představit situace, kdy by byl stěžovatel či jiný subjekt omezen ve své svobodě podnikání nepřipustným výkladem § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství, například tehdy, kdy by mu byla ukládána sankce či například povinnost stáhnout

z oběhu víno, které bylo distribuováno ještě v době, kdy mu byl souhlas udělen, ovšem prodáváno i v době, kdy již tento souhlas neměl, jakkoli délku, po jakou měli konkrétní prodejci jeho víno na skladě, nemohl ovlivnit. Takové příkladmo uvedené omezení by již potenciálně do jeho svobody podnikání zasahovalo, jednalo by se však již nikoli o rozhodnutí Církve římskokatolické, nýbrž o rozhodnutí daného inspekčního orgánu, jenž s udělením či neudělením předchozího souhlasu pracuje toliko jako s faktem. Ani tato představitelná situace však nemůže vést k závěru o tom, že by mělo být přezkoumáváno rozhodnutí církve podle § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství, neboť soudnímu přezkumu by zde nepochybně podléhalo až samotné rozhodnutí tohoto inspekčního orgánu, jež do vymezení § 2, respektive § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s. jednoznačně spadá.

Stejně tak na této skutečnosti nemůže nic změnit ani stěžovatelův poukaz na právo Evropských společenství, stěžovatel sám ostatně ani neuvádí se kterým konkrétním ustanovením obsáhlé množiny práva Evropských společenství má být nepřezkoumatelnost tohoto oprávnění církve v rozporu. Obdobně na ní nic nemění ani stěžovatelův poukaz na údajný rozpor s článkem 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publ. pod č. 209/1992 Sb.), kde je každému přiznáno „*právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.*“ Evropský soud pro lidská práva podle dostupné judikatury nikdy nevyřkl, že by srovnatelné rozhodování bylo rozhodováním o občanských právech nebo závazcích, a ani soud zdejší na základě úvah provedených výše se k tomuto závěru nepřiklání, tím méně je lze pokládat za rozhodnutí o oprávněnosti trestního obvinění. Na těchto závěrech zjevně nemůže nic změnit ani další dokazování navrhané stěžovatelem, jež by svůj smysl našlo teprve při připuštění jím kladené otázky do meritorního přezkumu, který byl výše provedenou úvahou opět vyloučen.

Je tak možno uzavřít, že z jazykového, teleologického i systematického výkladu neplyne, že by rozhodování o udělení souhlasu s používáním označení „mešní víno“ podle § 16 odst. 6 zákona o vinohradnictví a vinařství mělo podléhat soudnímu přezkumu, či že by jeho nepodržení soudnímu přezkumu bylo rozporné s článkem 36 odst. 2 Listiny ve vazbě na její článek 26; naopak by takové podrobení soudnímu přezkumu vedlo podle názoru Nejvyššího správního soudu k nepřipustnému zasahování do sféry vnitřní autonomie církvi, a bylo by tak nepřipustným aktivismem soudů a státní moci vůbec.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění namítaného důvodu kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., neboť - jak vyplývá ze shora uvedeného - v souzené věci nebyla shledána nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu, přičemž z důvodů obsažených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. nebylo možno napadené usnesení z výše uvedených důvodů vůbec přezkoumat.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Žalovaná měla ve věci plný úspěch, a proto jí soud podle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. přiznal právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložila, vůči stěžovateli. Nejvyšší správní soud přiznal zástupci žalované odměnu za jeden úkon právní služby, a to za sepsání vyjádření ke kasační stížnosti ve výši 1 x 2100 Kč [§ 7, § 9 odst. 3 písm. f) a § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb.], a náhradu hotových výdajů ve výši 1 x 300 Kč (§ 13 odst. 3 téže vyhlášky), přičemž tuto částku navýšil

o 19% daně z přidané hodnoty, jejímž plátcem tento advokát podle předložených listin je; celkem tedy 2856 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. ledna 2008

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu